עלון שבועי לאקטואליה תורנית מבית תנועת 'אחוות תורה' - תורת חיים, הלכה למעשה

אהוותא

גיליון 139
פרשת בהעלותך
י"ג סיון תשפ"ו

הזהות הקרועה של ירתו

רק ההפרדה הברורה מהתרבות המקיפה אותנו תאפשר לנו לשמור על עתידנו כחלק בלתי נפרד מעם ה'

הגאון רבי דוד לייבל שליט"א
נשיא 'אחוות תורה'

בפרשת השבוע אנו מוצאים דו־שיח עלום ומרתק בין משה רבנו לחותנו. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה' אֹתוֹ אֶתֵּן לָכֶם, לְכָה אִתָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ כִּי ה' דִּבֶּר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל. משה רבנו משתמש בלשון של שכנוע ומבטיח טובות רבות. חובב מסרב בתוקף ומודיע כי בכוונתו לשוב אל ארצו ואל מולדתו. לֹא אֵלֵךְ כִּי אִם אֶל אַרְצִי וְאֶל מוֹלַדְתִּי אֵלֵךְ.

משה ממשיך להפציר בו והתורה מסיימת את הפרשה בעמימות גמורה. היא אינה מגלה לנו אם יתרו השתכנע בסופו של דבר או שמא דבק בהחלטתו לעזוב. אמנם בפרשת יתרו נאמר שיתרו הלך לארצו, ובמכילתא מבואר שהוא חזר כדי לגייר את משפחתו, אך יש המפרשים שמדובר באירוע נפרד, ולאחר מכן יתרו שב למחנה ישראל. האם יתרו עזב שוב? הרמב"ן סבור כי יתרו בחר להישאר, וכן סוברים עוד מהראשונים.

למרות רצונו של יתרו לדבוק בעם ישראל, בספר שופטים אנו מוצאים שצאצאיו אינם חלק מעם ישראל. הם קבוצה נפרדת. הם ניהלו איתנו קשרים אבל הם לא התגיירו במידה כזו שהפכו לחלק מהעם היהודי. סיסרא נמלט מצבאו של ברק היישר אל אוהל של יעל אשת חבר הקיני והוא מאמין שיזכה שם להגנה. עלינו להבין אפוא כיצד קרה הדבר שיתרו, שראה את כל הניסים ורצה כל כך לדבוק בישראל, לא הצליח לחבר את משפחתו לעם ה'.

אם נשווה את יתרו לאברהם אבינו נוכל להבין את סוד כשלונו. אברהם אבינו הצטווה: לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ. זוהי דרישה להתנתק כדי לגבש זהות חדשה. כל העולם מן העבר האחד ואברהם אבינו מעבר אחר. כולם עובדי עבודה זרה והוא עובד לא־ל אחד. כדי לחולל את עם ישראל היה צורך בנבדלות מלאה מהתרבות של אבותינו שהיו עובדי עבודה זרה.

יתרו לא התבדל. הוא הגיע להשגה גבוהה מאד ואמר כִּי גָדוֹל ה' מִכָּל הָאֱלֹהִים, אך הוא נותר קרוע בין שני עולמות. הוא שאף להתחבר לעם ישראל אולם במקביל הוא שמר על קשר למשפחתו ולמולדתו במדין. הפיצול הזה הפך אותו לאדם הנמצא תמיד במעמד של משקיף חיצוני. אמנם המבט החיצוני התגלה כמועיל ומכוחו הוא השיא עצות נפלאות למינוי דיינים. משה רבנו אף מבקש ממנו וְהָיִיתָ לָּנוּ לְעֵינָיִם דווקא מפני כוחו להסתכל מן החוץ. אך בסופו של דבר הוא נשאר מבחוץ.

לא קל היה לדעת שמשפחת הקיני תתנתק מעם ישראל. כל עוד עם ישראל חי בתוך מציאות של ניסים גלויים במדבר היה יתרו חלק בלתי נפרד מהמהלך. גילוי השכינה בפרהסיה והנהגת המדבר שאינה כדרך הטבע החזיקו אותו בתוך עם ישראל. הניסים העצומים נתנו לו כוח להתנתק ממשפחתו וממולדתו.

האתגר האמיתי הגיע עם הכניסה אל ארץ ישראל ואל חיי המעשה. בארץ ישראל הנהגת הניסים מסתיימת והחיים עוברים למסלול של טבע רגיל, הכולל עבודה קשה ומציאות של חולין. במצב זה, שבו הגילויים המופלאים אינם נכנסים לחיי שגרה שוחקים, האורות הגדולים נשכחים והאדם חוזר באופן טבעי אל שורשיו ואל משפחתו. יתרו מעולם לא השלים את תהליך ההפרדה המוחלט, ולכן עם המעבר לחיים הטבעיים, הוא בחר לשוב למקומו.

הנהגת יתרו מלמדת אותנו לקח חשוב על כוחה של הזהות הנבדלת. בזמנים של התעלות והארה נראה לנו כי אנו מסוגלים להכיל קשרים עם תרבות זרה. אך צריך לזכור שעוד יבואו ימי שגרה ובהם לא נוכל להסתמך על הבהירות הרוחנית שיש לנו כרגע. בעניין הזה עלינו ללכת בעקבותיו של אברהם אבינו, שסלל לעצמו זהות משל עצמו. רק ההפרדה הברורה מהתרבות המקיפה אותנו תאפשר לנו לשמור על עתידנו כחלק בלתי נפרד מעם ה'.

השוטר שעצר אותו לא בטוח בעצמו ומנסה לוודא אם אכן דיבר בסלולרי, מותר להטעות אותו?
שו"ת עם הגר"א בוטבול

'ובאו כולם': סיקור מיוחד של מעמד 'אבות ובנים' הגדול בעולם היהודי בערב חג מתן תורה
עדכונים מהשטח

מתי אבוא וארא: כינוס והתוועדות 'הבעש"ט ואני' בערב חג השבועות והשקת מרכז 'אדרבא'
חסידות למעיישה

עגווה אינה הקטנת ערך עצמי אלא עמוד שדרה פנימי של מי שכבר לא נזקק לאישורים מהעולם
הכל על השולחן

תנחומים

למשפחת ידידינו
יו"ר דירקטוריון אחוות תורה
הרב אריה וולפסון ורעייתו חני
עם פטירתה בשיבה
טובה של אמה
הרבנית רבקה וייס ע"ה

העלון מוקדש
לרפואת **אפרים בן שרה**
ולעילוי נשמת **משה בן אשר אנטשיל**
וז'וזט בת רחל ואליהו פרידמן

רוצים להקדיש עלון למישהו אהוב?
להקדיש לעילוי נשמת בתאריך מיוחד?
צרו קשר במייל: alon@achvat.co.il

בחירה מתמשכת

זו איננה עוד קובלנה של מי שפספס הזדמנות. הזעקה "למה ניגרע?" היא שאלה קיומית, המתפרצת במקום שבו הזהות עצמה על כף המאזניים. בעולם שבו רוב המצוות אינן חוזרות, והזמן שחלף לא ישוב, מתבלט דווקא קרבן פסח כאירוע בודד בו מתקיים מנגנון של תיקון, של החזרה, של הזדמנות שנייה.

הפסח איננו קרבן פרטי. לא תחינה אישית ולא נדבה ספונטנית. הוא "קרבן ה'" המבטא השתייכות, כחותם על הדרכון הרוחני של ישראל, חותם המעיד על בחירה, על מקום בסיפור, על שותפות בחזון. מי ששותף בו, נטמע. מי שנמנע, נכרת. מי שנאנס, מתוקן. החמצת הפסח איננה החמצת מעשה, אלא החמצת מקום, החמצת זהות, החמצת סיפור. וכשההימנעות נובעת מאונס, ניתנת הזדמנות לתיקון. שאיפה לשמר שייכות, לפתוח שערים לאחור, להחזיר אובדים למעגל.

וחידוש המינוי נדרש. לא די בלידה או גיור חד פעמי. השייכות איננה מצב סטטי, אלא בחירה מתמשכת, הכרזה מתחדשת. כמו חירות, גם היא איננה תנאי קיים, אלא מעשה שחוזר על עצמו, דרישה לבחירה מחדש, לחידוש ההתחייבות. כל שנה, כל פסח, נדרש האדם להכריז שוב על חירותו, על שייכותו לסיפור, על רצונו להמשיך במסע.

והסיפור איננו אישי. היציאה ממצרים בישרה תחילתה של שליחות, של מסע גדול. הקמתו של עם המאמין באלוקים ובצדקו, אומה החותרת לחירות מוסרית ותקווה לאחרית של טוב, לגאולה שלמה. ובחיבור אל הפסח, בקרבן ה' במועדו ניתנת ההצהרה על היותו חלק. חלק מהחזון, חלק מהבשורה, חלק מהשליחות הנצחית.

ישראל היא קהילה מתחדשת, עם של בחירה מתמדת. הגר אינו רק נושא בעול מצוות, אלא בעיקר מתייצב ומכריז, מתחייב ומצטרף לשליחות, לסיפור שאינו פוסק. מתחייב לפסח - זה שאיננו רק זיכרון ישן, אלא שער זהות חי ופועם. והזהות נבחנת לא במה שנולד עמה, לא במה שנאמר עליה בימים עברו, אלא במה שמתחדש מדי שנה, מדי פסח, מדי יום ומדי רגע.

בהעלותך (ח ב)

וברש"י: "מכאן שמעלה [=מדרגה] היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב". ויש להבין מדוע נצרכה מדרגה זו והרי כל גובהה של המנורה לא היה אלא י"ח טפחים, לא משהו מעבר להישג ידו של אדם בעל קומה ממוצעת.

אלא שהלכה פסוקה היא "כהן גדול אינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ" ונמצא שכל גובה מעבר לגובה עיניו של הכהן הגדול, הצריך שימוש בהגבהה.

[בשם הרבי רבי יהונתן אייבשיץ]

וזאת אשר ללוים מבן חמש ועשרים (ח כד)

במסכת אבות שנינו "בן חמש שנים למקרא, בן עשר למשנה...". ניגשו חסידים אל הרבי רבי בונם מפשיסחא בילדותו והקניטו אותו: מדוע ילדים צריכים להמתין כל כך הרבה שנים בין שלב לשלב. מדוע אי אפשר להתחיל ללמוד משנה מיד אחרי שלמדו מקרא.

החזיר להם הילד בפסוק מפרשת השבוע שלנו, והוסיף: כבר עמדו חז"ל והקשו על סתירת הכתובים, שלמעלה (ד ג) אמרה תורה: "מבן שלושים שנה ומעלה", כיצד ניתן להסביר את הפער בן חמש השנים. "כיצד יתקיימו שני כתובים הללו? מבן חמש ועשרים שנה לתלמוד ומבן שלושים לעבודה" (ספרי). כלומר: נדרשו חמש שנות לימודים לקראת העבודה. ומכך הסיקה הגמרא במסכת חולין (כד.): מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו ה' שנים - שוב אינו רואה.

רואים אתם, סיים הילד, לא מדובר בהפסקה, אלא שהזמן הנדרש לרכישת כל מקצוע הוא מינימום חמש שנים, ולכן ודאי שכך הוא גם במקצועות גדולים כמו מקרא ומשנה.

[מעובד על פי אגדה עממית]

וידבר ה' אל משה... בחודש הראשון (ט א)

וברש"י: שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה. ולמה לא פתח בזו? מפני שהוא גנותן של ישראל.

על דברי רש"י התפלאו רבים ממפרשיו, שאחרי שלימד אותנו את הכלל 'שאין מוקדם ומאוחר בתורה', אם כן אין משמעות לשאלה במה פותחים תחילה, ומה היא איפוא שאלת ההמשך "ולמה לא פתח בזו?" הרי אין לזה משמעות.

נראה שאין כאן שאלה וסימן השאלה שגוי. יש כאן שתי דרכים שונות: המהלך הראשון ש'אין מוקדם ומאוחר' הוא מדברי הגמרא במסכת פסחים. אך בספרי הסבירו הסבר אחר, מפני גנותן של ישראל. המילה 'ולמה' אינה תחילתה של שאלה, אלא ראשי תיבות 'ולפי מדרש הלכה' [=ספרי], וכך נקראים דברי רש"י: "שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה (גמרא). ול[פי] מ[דרש] ה[לכה] לא פתח בזו מפני שהוא גנותן של ישראל".

[בשם רבי חיים מוולוז'ין]

והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאווה (יא ד)

גם החשק להיות צדיק וירא שמים זו תאווה. אבל זו תאווה שהדרך אליה מגיעה רק דרך ביטול ושבירת התאוות האחרות. עם כל תאווה שהוכנעה, מתפנה מקום לתאוות קרבת אלוקים.

[בשם הרבי רבי בונם מפשיסחא]

אדוני משה כלאם (יא כח)

פירש רש"י בשתי דרכים: "אדוני משה כלאם" - הטל עליהם צרכי ציבור. דבר אחר - תנם אל בית הכלא.

אמרו בדרך הלצה: כדי להתמודד עם מרידה אפשרית, אפשר להציע למורדים הפוטנציאליים משרות ועמדות כוח, "הטל עליהם צרכי ציבור", רק אם זה לא יספיק כדי לגרום להם 'ליישר קו', לא תהיה ברירה אלא להשליכם לבית הכלא.

[על פי 'שיחות חכמים']

בלשון אחרת: כל עוד הם בעמדת 'מבקרי ההנהגה', זוכה עמדתם לפופולריות ציבורית. אך ברגע שיהיו הם עצמם מופקדים על צרכי ציבור, הרי הם כלים מאליהם, מאבדים כל אהדה אפשרית.

[על פי 'תיקון משה']

ומי יתן כל עם ה' נביאים (יא כט)

חסיד חריף אחד מסר מימרה בשם הרבי רבי אלימלך מליז'נסק, שיבוא יום ועם ישראל כולו יתעלה ביראת שמים עד שכל יהודי ויהודי יהיה במעלת 'רבי'. ועל כך קרא החסיד בהתרגשות: 'ומי יתן כל עם ה' נביאים'.

שמע זאת רבי יהושע'לה מקוטנא, בעל 'ישועות מלכו' והגיב בחיוך: אם יהיו כל עם ה' נביאים... באמת תיווצר בעיה - "מי יתן...."?

[אגדה עממית על פי 'מאוצרנו הישן']

—פרק אחד עשר—

להתבדל מן הטומאה ולא מן המציאות

לאחר שסיימנו לפרוש מחשבות בסוגיית התורה, אנו עוברים לסוגיה נוספת ויסודית במחשבת היהדות - סוגיית ההתבדלות. סוגיה זו נוגעת מאד לדרכה של אחוות תורה והיא מעסיקה רבים מאיתנו.

אנחנו אמונים משחר ילדותנו על ההתבדלות. אנו מקפידים על חינוך נפרד, על טהרת הקודש, על התבדלות מתרבות המערב ומהתקשורת הכללית, על לבוש ייחודי. אולם מעצם פעולתנו בעולם המעשה נוצר שינוי במושג ההתבדלות. אנו עובדים ופועלים בחברה הכללית ואנו חשים חיבור עמוק לכלל ישראל. מאידך גיסא, הלא, התבדלות היא לכאורה גדר המונעת אותנו מלהתחלן, שהרי, האדם נמשך אחרי אנשי מדינתו, ואם נתערב בחברה הכללית אנו עלולים חלילה להיות מושפעים ממנה.

הנקודה הראשונה שחשוב להבין בנוגע לסוגיה זו היא שההתבדלות אינה סייג וגדר, אלא ערך בפני עצמו. ההבדלה היא מהות ישראל. הקב"ה הבדיל אותנו מן העמים והפך אותנו לגוי קדוש. כשם שקידושי אישה אינם רק סייג וגדר לבל תלך עם זרים אלא הם דבר חיובי שמגדיר את החיבור בין האיש לאישה, כך ההבדלה מן העמים מגדירה את ייחוד ישראל כגוי קדוש לאלוקיו. ההתבדלות אם כן איננה נובעת מחשש שמא ניכשל בחטא אלא היא יסוד עצמי, מדאורייתא. אנחנו עם נבדל וקדוש. איננו ככל העמים.

יסוד הקדושה וההבדלה בא לידי מעשה במצוות רבות, כמו איסורי מאכלות, איסור ללכת בחוקות הגויים ואיסור עריות. והמשמעות של ההבדלה היא שעם ישראל הוא תרבות מיוחדת, הוא לא חלק מהתרבות העולמית, הטבעית.

וכאן עלינו להציב יסוד שרבים נוטים להחמיץ: התורה לא מצווה עלינו להתבדל מן החול, שכן מציאות החול היא מציאות היומיום, היא העולם הרגיל שברא ה'. הקב"ה מבדיל בין הקודש ובין החול, ואף אנחנו מבדילים ומתייחסים לקודש כדינו וחול כדינו. אולם איננו מתבדלים מן החול.

ההתבדלות איננה בריחה מהיצר הרע לצד השני של המגרש. היצר הרע הוא חלק מן המציאות הטבעית של גוף האדם ושל נפש האדם, הוא חלק מהמציאות הארצית שיש בה כסף וכוח והנאות וחמדה ותחרות וכבוד.

אוי ואבוי אם נמתח את קו ההבדלה בין עם ישראל ליצר הרע, בין ישראל למציאות הגשמית או בין ישראל לעולם הזה. מציאות כזו היא העולם הבא, שאין בו לא קנאה ולא תחרות. בעולם מושלם כזה אין צורך במתן תורה ולא בהשראת השכינה. קהילה כזו כבר קיימת והיא קהילת המלאכים, שהתנגדה לתת את התורה לבני האדם. אולם הכרעת הקב"ה הייתה להשרות את שכינתו במציאות ולא להתבדל ממנה. ההתבדלות היא אך ורק מן הדברים השליליים, שהם התועבות והטומאות.

הסינון שאנו מתקינים על הרשת, הבחירה איזו מוזיקה אנו שומעים ואיזו לא, כל אלו הן החלטות גורליות שמגדירות אותנו כיהודים קדושים ונבדלים. את ההתבדלות הזו איננו עושים רק משום החשש שניכשל, אלא משום שאנחנו כיהודים צריכים לחיות בתרבות נפרדת ונבדלת. יחד עם זאת, איננו מתבדלים מהמציאות עצמה.

לפני סיום, עלינו להוסיף נקודה קריטית: ההתבדלות איננה מתמצה ב'לא להיות מושפע'. הנבדל הוא קדוש, אך הקדושה איננה מסתפקת בכך שלא משפיעים עליה לרעה. היא איננה רק ניתוק. הקדושה היא ברכה. היא משפיעה החוצה. מי שמתבדל רק בשביל שלא ישפיעו עליו ולא משום שהוא מרגיש שיש לו זהות ייחודית שיש לה מה לומר ולהשפיע, הוא לא באמת קדוש.

לפיכך, לאחר ההבדלה בינינו ובין הטומאה, לאחר שדאגנו שלא ייכנסו לנו לעיניים ולאוזניים דברים שאיננו רוצים לספוג, לאחר שווידאנו שלא מסתננים לנו לשיח מושגים של טומאת תרבות העמים, עלינו לחשוב כיצד אנו יכולים להשפיע מהקדושה שלנו על המציאות. איננו רוצים להישאר בעולם רוחני שכל כולו התמודדות ומאבק. בסופו של דבר אנו שואפים ליצור מציאות רוחנית מאירה ושמחה. המאבק ברוע ובטומאה חשוב אך אסור שכל ההגדרה העצמית שלנו תהיה של מלחמה ומתח. כשוך סערת הקרב אמור להגיע החיבור החיובי והשמח אל הטוב והיופי שבקדושה, ולכך שאיפתנו.

עקרון ההתבדלות מוביל אותנו לשאלה כיצד נוהגים בין תינוקות שנשבו. האם נבדלים מהם כמו מגויים? בסוגיה זו יעסוק הטור הבא.

עורך: מוטי רובינשטיין | עיצוב: מוטי טל | עיצוב גריד: ינטל סטודיו
לתגובות ולקבלת העלון מדי שבוע: alon@achvat.co.il

תורה דיליה

אנשי מעשה משתפים בחיבור התורני האישי שלהם ובנקודה בדרך שהופכת את הלימוד לחלק בלתי נפרד ממי שהם

מצפן לעשייה הציבורית

החיבור שלי:

בשנה האחרונה מלווה אותי באופן עמוק 'קונטרס החסד' של הרב אליהו דסלר זצ"ל. בעולם העשייה הציבורית והמדיניות, קל מאוד להתרגל לחשוב במונחים של כוח, תקציבים ומגזרים. הרב דסלר מציב מול המבט הזה תזכורת פשוטה: המדד האמיתי לאדם ולקהילה הוא מידת הנתינה, היכולת להרחיב את גבולות הלב ולראות את עצמך אחראי לזולת. עבורי, זו התשתית למנהיגות שורשית ואמיתית; ההבנה שהתורה אינה מקלט להסתגרות, אלא תביעה פנימית לנשיאה בעול עם הציבור.

נקודה בדרך:

התובנה הזו התעצמה אצלי מתוך המפגש היומיומי עם אתגרי השטח החינוכי בירושלים. ברגעי משבר, המנגנונים הבירוקרטיים היבשים נוטים להתכנס לחומות ולפנקסנות, ודווקא שם הרגשתי את העוצמה של הלימוד בדברי הרב דסלר. הבנתי שלציבור החרדי, כציבור של לומדי תורה, יש תפקיד מוביל בהבראת השיח ובהרחבת הערבות ההדדית. שם החיבור התורני שלי הפך מאישי לציבורי: השאיפה לפתח את עולם החינוך והמנהיגות שלנו, כך שמתוך מחויבות מוחלטת לעולמה של תורה, נפעל תמיד מתוך אחריות, חמלה ודאגה אמיתית לכלל ישראל.

יהונתן שגב
יועץ בכיר לרגולציה ומדיניות
בחינוך החרדי, עיריית ירושלים

תורה זה נצח

החיבור שלי:

ספר 'עין יעקב' שחיבר רבי יעקב בן חביב זצ"ל לפני יותר ממחמש מאות שנים בסלוניקי, המלקט את אגדות הש"ס. החיבור שלי אליו נשען על דברי הספרי בפרשת עקב: "רצונך להכיר את מי שאמר והיה העולם? למוד אגדה: שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם ומדבק בדרכיו".

נקודה בדרך:

בשנה הראשונה שלי בישיבה גדולה 'נחלת דוד', למדתי בחברותא עם הרב אלעד עידאן, בנו של הגאון רבי דוד עידאן, ראש הכולל של ישיבת 'כסא רחמים'. באותה שנה נפטרה הרבנית אסתר ע"ה, אשת ראש ישיבת 'כסא רחמים' הגאון רבי מאיר מאזוז זצ"ל, וזכיתי להימנות על מניין מצומצם של עשרה אנשים בלבד שהגיעו מדי שבוע לבית הרב לשיעור קבוע ב'עין יעקב'. מתיקות הלימוד והחוויה האישית שם היו בלתי נשכחות. הגאונות והידע הרחב של הרב בכל חכמה ומדע, לצד הקשר האישי בין הלומדים, הטביעו בי חותם.

לימים, כשבועיים לפני פטירתו, פגשתי את הגר"מ מאזוז באקראי במסדרון בית החולים 'מעייני הישועה'. חתנו הציג אותי בפניו וציין כי אני מכהן כחבר כנסת ושר. הרב הרים את עיניו, הביט בי ואמר: "הוא למד אצלי בשיעור. תורה זה נצח. תפקידים חולפים". באמת הפשוטה והמזוקקת הזו היה די בשביל ליצוק פרופורציה למה שבאמת חשוב ומשמעותי בחיינו. חיי עולם נטע בתוכנו.

הרב משה ארבל
רב קהילת 'בית אליהו'
בפתח תקווה; שר הפנים
והבריאות לשעבר

א צענטער

הרב יצחק קוסובסקי שחור
מנהל הקהילות ותוכנית ראש הקהל

פרק ד

שותפות של ערבות

הקומה הרביעית במבנה הקהילתי שאנו בונים יחד, נוגעת במושג הערבות ההדדית. לאחר שהבנו את חשיבות השותפות האישית והחיבור בין העולמות, עלינו להכיר בכך שקהילה אמתית נמדדת ביכולת של חבריה לראות זה את זה. אנו פועלים לאור דברי דוד המלך: "חבר אני לכל אשר יראוך", המבטאים את השאיפה להיות חלק מקבוצה שבה יראת ה' היא המכנה המשותף היוצר חיבור עמוק בין אדם לחברו.

בקהילה של יהודים המעורים בחיי המעשה, הערבות אינה רק עזרה בעת צרה, אלא יצירת רשת ביטחון רוחנית וחברתית המלווה כל אחד מאיתנו ומשפחתו.

השותפות בקהילה מחייבת אותנו לצאת מהמרחב הפרטי אל המרחב הכללי. המשמעות היא להיות ערים לצרכים של האחר, בין אם מדובר בחיזוק בלימוד ובין אם מדובר במילה טובה בשעת אתגר. כשכל אחד מאיתנו מביא את עצמו אל הכלל, אנו יוצרים סביבה שבה הנשים והילדים מרגישים חלק ממשהו גדול יותר.

החוסן של הבית שלנו נשען על הידיעה שאנו שייכים לקבוצה שבה הערכים משותפים והתמיכה הדדית. זוהי קומה שלמה של חסד ובנייה חברתית שנבנית על גבי יסודות התורה וההלכה, מתוך תחושת שייכות שמעניקה כוח לכל בני הבית.

בפרק זה אנו חותמים את המהלך הראשון של סדרת המאמרים. מהאדם העשירי שמשלים מניין הפכנו לשותפים, לבעלים ולערבים זה לזה. האחריות על המרחב הגשמי והרוחני, יחד עם הדאגה לעתיד הדורות הבאים, היא המשימה המשותפת של כולנו.

ביום שבו כל אחד מאיתנו ירגיש שהקהילה היא חלק בלתי נפרד מזהותו האישית והמשפחתית, נדע שהצלחנו להציב עוגן איתן בלב חיי המעשה. הבית הזה, על כל קומותיו, נבנה מהלבבות של כולנו ומהמחויבות שלנו להיות שם אחד עבור השני.

לשקר לשוטר

שאלה:

אדם שנתפס על ידי שוטר לאחר שדיבר בטלפון בזמן נהיגה. השוטר אינו בטוח בכך ושואל אותו אם דיבר בטלפון. האם מותר לו לשקר ולומר שלא דיבר, כדי להינצל מתשלום הדו"ח?

תשובה:

התורה אמרה: "מדבר שקר תרחק". הרמב"ם פוסק שאיסור זה נאמר בעיקר במסגרת דיון בבית הדין, אך בשיחה רגילה בין בני אדם אין בזה איסור תורה ממש. לעומתו, בספר חסידים (סימן רל"ה) ובספר יראים (מצוות עשה דף כ"ו) כתבו שיש איסור תורה לשקר בכל מצב, גם כשלא נגרם מכך הפסד ממון או נזק לזולת.

ומכל מקום, מדברי חז"ל נראה שלפחות איסור דרבנן יש בשקר. בגמרא (בבא מציעא כג:) נאמר שמותר לשנות מן האמת בשלושה מקרים בלבד: במסכת, בפוריא ובאושפיזא. כלומר, לצורך ענווה, צניעות או מניעת נזק למארח. מכאן משמע שבשאר המקרים אין היתר לשקר.

ואף שמצאנו בגמרא בנדרים היתר להינצל מגובי מסים באמצעות נדר, שם מדובר במוכסים שאינם נוהגים כדין וגובים שלא כהוגן. אבל כשאדם עבר עבירת תנועה והקנס מוצדק, אין מקום להיתר כזה. אדרבה, חז"ל אמרו: "הוי מתפלל בשלומה של מלכות, שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו". לכן אסור לשקר לשוטר כדי להיפטר מקנס, גם אם הדבר כרוך בהפסד ממון.

ויסקי בחביות יין

שאלה:

האם בקבוקי ויסקי צריכים כשרות בימינו, ומה דינו של ויסקי שהתיישן בחביות ששימשו קודם לכן ליין? האם יש לחשוש לבליעת יין נסך?

תשובה:

בשולחן ערוך יורה דעה נפסק: "כלים האסורים מחמת יין של עובד כוכבים מותר ליתן בתוכם בין מים ובין שכר, ובלבד שידיח בתחילה לחלוחי היין שעל פני הכלים".

כיום ידוע שלאחר הפקת הוויסקי מיישנים אותו לעיתים בחביות עץ אלון ששימשו קודם לכן ליין, ובתוכן הוא עומד במשך שנים. מאחר שהוויסקי משתבח מן הטעם הספוג בדופני החבית, יש לדון האם יש בכך חשש של יין נסך, שהרי כלל הוא: "מילתא דעבידא לטעמא לא בטיל", ודבר הניתן לטעם אינו בטל אפילו בשישים.

יש פוסקים שהתירו זאת על פי דברי השולחן ערוך, וכך פסק בשו"ת 'משנה הלכות' (חלק י סימן קט). אולם בשו"ת 'מנחת יצחק' חלק עליו, וכתב שדברי השולחן ערוך נאמרו דווקא כאשר אין כוונה ליהנות מטעם היין הבלוע בכלי. אבל כאן, מאחר שהיצרן מיישן את הוויסקי בחביות אלו בכוונה, כדי להוסיף לו טעם ואיכות, אין לומר שהטעם בטל [ועיין 'אגרות משה' (יורה דעה חלק א סימן סב-סג) שפסק שטעם זה גם בהוספת יין ממש אינו אלא קיוהא בעלמא ובטל].

לכן, מעיקר הדין יש מקום לסמוך על המקילים, אך מאחר שבימינו ניתן להשיג וויסקי בכשרות, שבו מקפידים שלא ליישנו בחביות של יין נסך, המחמיר בזה תבוא עליו ברכה.

תַּחְכְּמוֹנִי

חידות הלכתיות מעניינות

חידה

דבר אחד מותר לגמרי.
דבר שני אסור לגמרי. מערבים ביניהם, והנה: המותר נהפך לאסור, והאסור נהפך למותר. כיצד יתכן?

פתרון

מלח מותר באכילה. בשר טרי לאחר שחיטה ולפני מליחה, אסור באכילה, שכן הדם עדיין בתוכו. מביאים את המלח ומולחים את הבשר, והתמונה מתהפכת לגמרי: המלח שואב את הדם מן הבשר החוצה, והבשר נהפך למותר באכילה. והמלח, לאחר שספג את הדם שיצא מן הבשר, נהפך לאסור באכילה כדין דם עצמו.

חידה

הרב פסק לאדם מסוים שהוא חייב לשמור שבת לפי שיטת רבנו תם, וזאת לכל ימי חייו. כיצד הגענו לפסיקה כזו?

פתרון (וחידה נוספת) בשבוע הבא

פינה זו מיועדת לפלפול ולהנאה בלבד. הדברים המובאים כאן אינם הלכה למעשה, וכל שאלה מעשית יש להפנות למורה הוראה.

לתגובות:
alon@achvat.co.il

צילום: מאיר זלצניק

סיקור מעמד

'ובאו כולם'
בערב חג השבועות

אירוע אבות ובנים הגדול בעולם של תנועת 'אחוות תורה' בשיתוף עיריית ירושלים, התקיים בשבוע שעבר בבנייני האומה בירושלים בהשתתפות למעלה מאלף אבות ובנים • הערב כלל סדר לימוד משותף לקראת חג מתן תורה, משחק קלפים מיוחד בין האבות לבנים, ודברי חיזוק מפי הגאון רבי דוד לייבל, נשיא ומייסד 'אחוות תורה', והגאון רבי דוד לאו, הרב הראשי לישראל לשעבר

>> צילומים: יעקב נחומי

למעלה מאלף אבות ובנים השתתפו בשבוע שעבר במעמד 'ובאו כולם' - אירוע אבות ובנים הגדול בעולם - של תנועת 'אחוות תורה', שנערך בבנייני האומה בירושלים כהכנה לחג השבועות. המעמד עמד בסימן החיבור בין אבות לבנים סביב לימוד התורה, מתוך תחושת "ובאו כולם בברית יחד".

את האירוע הנחה **הרב יצחק קוסובסקי שחור**, מנהל הקהילות ב'אחוות תורה', שדיבר על האחדות הגדולה שהייתה במעמד הר סיני ועל החיבור שנוצר גם באירוע "כאיש אחד בלב אחד", תחת קורת גג אחת.

ישראל זיכרמן, מנהל תוכנית 'ממ"ח ירושלמי' בעיריית ירושלים, נשא דברי פתיחה בשם העירייה ובשם התוכנית, שלקחה חלק בהפקת הערב. בדבריו עמד על המשמעות המיוחדת של לימוד משותף של אבות ובנים בירושלים לקראת חג מתן תורה.

בהמשך נפתח סדר לימוד משותף באווירה של התרוממות והכנה רוחנית לחג. חומרי הלימוד הופקו במיוחד עבור האירוע על ידי תנועת 'אחוות תורה' ותנועת הנוער 'אחווה', במטרה לאפשר שיח אמיתי בין אבות לבנים סביב סוגיות החג ולימוד התורה.

לאחר סדר הלימוד חולק לילדים משחק קלפים ייחודי מבית 'אחווה', שנועד לחזק את החיבור בין האבות לבנים ולהפוך את חוויית הלימוד המשותפת למשמעותית ובלתי נשכחת.

נשיא ומייסד 'אחוות תורה', **הגאון רבי דוד לייבל**, נשא דברי חיזוק ועמד על משמעות החיבור בין אב לבן בלימוד התורה. בדבריו אמר כי בית שבו היום מתחיל בלימוד תורה הוא בית שהתורה מעצבת את דרכו ואת ערכיו, והוסיף כי ערב זה נושא מסר

הגר"ד לאו מברך את המשתתפים

הגר"ד לייבל במשא המרכזי

הגר"ד לייבל לומד עם ילדי משפחת שילה

שניאור רוכברגר מציג את משחק הקלפים

הגר"ד לייבל והגר"ד לאו

מיוחד לכל האבות והבנים: להעמיד את התורה במרכז הבית.

לאחריו נשא דברים הרב הראשי לישראל לשעבר, **הגאון רבי דוד לאו**, שבירך את המשתתפים על כך שפינו מזמנם והקדישו ערב ללימוד תורה משותף. בדבריו ציין כי דווקא צעדים כאלה הם שמחזקים את החינוך ואת העברת התורה מדור לדור, ועמד על תחושת החיבור לתורה שעוברת מאב לבן באמצעות עצם הלימוד המשותף, חיבור שאי אפשר להעבירו בדרך אחרת, אלא בישיבה משותפת סביב הגמרא.

גם סמנכ"ל החינוך של 'אחוות תורה', **ישראל שילה**, נשא דברים ועמד על הקשר המיוחד והחוויה המשותפת שנוצרים בין אב לבן בערב מסוג זה. לאחר דבריו נשאו האבות יחד עם ילדיהם את ברכת הבנים מתוך שירה וניגון מרגש.

מנחה האירוע, הרב יצחק קוסובסקי שחור

שחקני "פלאן" במהלך ההצגה

לצד דברי התורה התקיימה תוכנית מיוחדת לילדים, והמעמד כולו לווה בשירה ובניגוני תורה לקראת חג השבועות. בחלקו האחרון של הערב הוצגה **הצגה מושקעת מבית 'פלאן'**, שנשאה מסר חינוכי וערכי ברוח האירוע. לסיום, קיבלו הילדים כיבוד אישי וממתקים, שהשלימו את החוויה החגיגית.

סמנכ"ל הקהילות והשטח של 'אחוות תורה', **פנחס איינהורן**, סיפר על הפעילויות והתוכניות שמקיימת התנועה לאורך השנה, מתוך תפיסה המבקשת לחבר את עולם התורה עם מכלול מרחבי החיים.

המעמד הסתיים בתחושת התעלות והכנה משותפת לקראת חג מתן תורה, כאשר האבות והבנים יצאו מהאולם מתוך חיבור עמוק יותר ללימוד התורה ולהעברתה מדור לדור.

מתי אבוא וארא"ה

מאות משתתפים בכינוס והתוועדות 'הבעש"ט ואני' בערב חג השבועות.
מרכז 'אדרבא' של 'אחוות תורה' יצא לדרך

האם יש לבעש"ט מה לומר לי? האם תורת החסידות המקורית שייכת לנו? האם היא נחלת העבר או שדווקא היום תהיה לה עדנה? עם השאלות הללו, מתוך צימאון ותשוקה, באו והשתתפו מאות אנשים, במעמד הפתיחה של מרכז 'אדרבא', המסגרת החדשה המיועדת למבקשים להתחבר לדרך החסידות ולתורת הבעל שם טוב. המעמד נערך לקראת חג השבועות והילולת הבעש"ט, ותוכנן להתקיים במקום מצומצם, אך בעקבות הביקוש הרב של מאות נרשמים הועבר לאולמי 'בית האלה' סמוך לבית שמש.

את הערב פתח **הרב ישראל קושמרסקי**, מנחה הקהילות החסידיות ב'אחוות תורה', שסיפר על היעד של המרכז: לימוד מחדש של תורת החסידות בשפה מונגשת למציאות ימינו, למידה משותפת מתוך חיבור ואחווה, בשילוב התוועדויות, שירה ושיח. בדבריו עמד על חזון **'אחוות תורה'** לחבר את התורה לחיים ולמציאות, ועל מרכז 'אדרבא' כדוגמה לפעילות שלה בקרב כל המגזרים, בכל קהילה וסקטור לפי דרכו בקודש.

לאחר מכן נערך לימוד משותף ורב שיח, עם הרבנים החשובים **הרב דוד גבירצמן** והרב **גיא אלאלוף**, בהנחיית **הרב אורי בלוי**, לימוד בתורות הבעל שם טוב, עם דיון מעמיק בשאלות כיצד ניתן להחיות את דרכי החסידות לחיי האדם בעולם המעשה, בבחינת 'בכל דרכיך דעהו' ברוח הבעש"ט ומשנתו, ואילו רעיונות מתורת הבעל שם טוב נושאים משמעות מיוחדת דווקא עבור מי שאינו שוהה כל היום בבית המדרש, ומבקש לחבר את הקודש אל החול, ואת הרוח בתוך הגשם.

לאחר הלימוד עברו המשתתפים לאולם ההתוועדויות, שם התקיימה התוועדות שנמשכה עד השעות הקטנות של

חסידות למעשה

הרב ישראל קושמרסקי
מנחה קהילות חסידיות ב'אחוות תורה'

אדרבא
חסידות פוגשת מציאות

הלילה, בשיחת רעים, שירה וריקודים, מתוך רגש וגעגועים, בהובלת הבעל־מנגן **חיליק פרנק**, ואחיו, אמן הנשמה **פייבל פרנק**. הרבנים המשיכו בדיבורים מלב אל לב, כשהנקודה שעלתה מדבריהם היתה הקריאה להרשות לעצמנו להתחבר, לתת לעצמנו רשות פנימית לעלות, לשאוף לעבודה רוחנית של אמת בכל מקום ובכל מצב, ברוח החסידות המקורית של הבעש"ט.

המעמד נחתם בשעות הקטנות של הלילה, כשהמשתתפים יוצאים עם מטען רוחני כהכנה לקראת חג השבועות, וחיבור מחודש לתורת הבעל שם טוב, עם רצון ותחושה של עוד, וציפייה לכנסים ופעילויות הבאים בעזרת ה'.

המשתתפים הודו **למוטי לייטנר**, משנה לראש העיר בית שמש ויו"ר סיעת 'דרך', העומד תמיד כשותף קבוע לכל היוזמות והפעילויות העולות לרווחת הציבור.

הפאנל וההתוועדות זמינים לצפייה בערוץ של 'אחוות תורה'. בגיליון הבא נפרסם אי"ה מדברי התוכן שעלו בערב.

לדרכו של מרכז 'אדרבא':

מחברים השראה למציאות

מטרתו של מרכז 'אדרבא' מבית תנועת 'אחוות תורה' - השמה לה למטרה לחבר תורת חיים עם הלכה למעשה - להוות מרחב תוכן ייעודי עבור הציבור המשלב חיי מעשה תוססים עם שורשים חסידיים עמוקים.

המציאות המורכבת של ימינו מציבה בפנינו אתגר: כיצד שומרים על חיבור פנימי לבורא גם במציאות המודרנית המתפתחת, הפורצת כל גבולות דמיון אפשריים וסוחפת את החיים למחוזות חדשים שלא הכרנו.

החזון שלנו במרכז 'אדרבא' הוא להעניק שפה וכלים עכשווים לרעיונות היסודיים של החסידות, שיהפכו את המבט על חיי היום–יום. אנו מבקשים להחליף את הגישה הרואה בעולם החומר "הפרעה" רוחנית, בהבנה שדווקא שם ה' יתברך ממתין לנו. מטרתנו היא ללמוד מחדש בהתאמה לשפה העכשווית, את אותם רעיונות גדולים שעמדו בבסיס משנת החסידות, להנגיש אותם כמתודולוגיה מעשית לחיים, שתאפשר לכל אחד לראות במקומו הוא, בבית המדרש, בבית, בעבודה, ובכל מקום, שדה של הזדמנויות רוחניות - מקום בו הוא מקיים "בכל דרכיך דעהו" לא רק כסיסמה, אלא כדרך חיים. וזאת בצוותא ובחבורה - צוזאמען.

אנו מזמינים אתכם להצטרף לקהילה שבוחרת לחיות את ה"אדרבא", ולגלות את הקדושה שבחיים עצמם.

מה אנחנו מציעים

אירועי תוכן מרכזיים	מעגלי שיח, והתוועדויות	שיעורים והרצאות	סדנאות ומסעות לחיבור פנימי	יצירת חבילות תוכן לפי הזמנה

איך מתחברים?

סרקו את הברקוד להרשמה לקבוצת העדכונים והמסרים בוואטסאפ

שלחו בקשת הרשמה בכתובת המייל israel@achvat.co.il

רוצה להשפיע? ליזום? להצטרף, להיות חלק ולשנות מציאות?

הצטרפו אלינו לקבוצת חשיבה ופעולה לשותפים פעילים:
שלחו את המילה 'מובילים' בכתובת המייל israel@achvat.co.il

חסידות פוגשת מציאות
מרכז אדרבא - מבית תנועת 'אחוות תורה'

עמוד הבית
של אחוות תורה
קובעים עיתים למשפחה

פרשת השבוע מלאה בערכים שמובילים אותנו בכל היבטי החיים. מדור זה מיועד לפעילות משפחתית אינטראקטיבית סביב שולחן השבת. עקבו אחר תחנות הפעילות ופעלו בהתאם.
לתגובות: is@achvat.co.il

ענווה כדרך חיים

ענווה אינה חולשה או הקטנת ערך, אלא עמוד שדרה פנימי של מי שמכיר בערכו ופועל מתוך שליחות, בלי להזדקק לאישור העולם

1. שאלה לדיון

אתם אדריכלים שתכננו את המגדל המפואר והמצליח ביותר בעיר. בערב הפתיחה החגיגי, המנכ"ל עולה לבמה, מודה לכולם, אבל בטעות מייחס את התכנון הגאוני שלכם למישהו אחר לחלוטין. כולם מוחאים כפיים לאדם הלא נכון. אתם יושבים בקהל ויודעים את האמת. מה תהיה התגובה הראשונה שלכם? האם תרגישו דחף עצום לקום, לתקן את המעוות ולדרוש את הקרדיט שמגיע לכם, או שתסתכלו על הבניין ותגידו לעצמכם: "הבניין עומד, המשימה הושלמה, זה כל מה שמשנה"?

2. החיים בפרשה

פרשת בהעלותך מציגה לנו את משה רבנו בשני קצוות קוטביים של התנהגות, והניגוד ביניהם הוא המפתח להבנת המושג ענווה.

מצד אחד, משה רבנו הוא דמות תקיפה, נחרצת ונועזת מאין כמוה. כשהוא נאלץ לעמוד מול פרעה, המלך החזק והמאיים ביותר בעולם העתיק, ולא ממצמץ. כשהעם מתלונן על המן ודורש בשר, משה פונה לקב"ה בדיבור חסר תקדים: "לָמָּה הֲרֵעֹתָ לְעַבְדֶּךָ... הַאָנֹכִי הָרִיתִי אֵת כָּל הָעָם הַזֶּה, אִם אָנֹכִי יְלִדְתִּיהוּ?". מי מאיתנו היה מעז בסיטואציה שכזו לומר דברים כאלו לקב"ה? זו אינה דמות של אדם כנוע, שקט או חסר עמוד שדרה. משה יודע לצעוק, לחתוך דברים ולדרוש תשובות כשצריך.

אבל אז מגיע המבחן האמיתי, והוא מגיע דווקא מבפנים. מרים ואהרון, אחיו הגדולים, האנשים הקרובים אליו ביותר, אלו שליוו אותו מהינקות במצרים, מדברים בו סרה. הם מערערים על הבלעדיות שלו, מטילים ספק במנהיגותו ושואלים: "הֲרַק בְּמֹשֶׁה דִּבֶּר ה'? הֲלֹא גַּם בָּנוּ דִבֵּר!".

ובשלב הזה משה שותק. הוא לא עונה, לא מתגונן, לא מסביר ולא נעלב. התורה לא משאירה אותנו במתח ומסבירה מיד את פשר השתיקה המפתיעה הזו: "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה".

זהו עומק פסיכולוגי מדהים. משה מסוגל לשתוק מול עלבון אישי דווקא בגלל שהוא עניו. אדם בעל אגו יילחם בכל כוחו על כבודו, כי הזהות שלו תלויה במה שאנשים אומרים עליו. ברגע שמערערים על מעמדו, הוא מרגיש שהוא נמחק. אבל משה יודע בדיוק מי הוא ומאיפה הוא שואב את המשמעות שלו. הוא מבין שהוא בסך הכל כלי בתוך משימה אלוקית גדולה. המקום שלו בעולם אינו תוצאה של "פוזה" או של הכרה חברתית, אלא של שליחות. כשאדם מלא במשמעות פנימית, אין לו שום צורך להוכיח לאחרים שהוא יותר מהם. הוא פנוי לפנות מקום לאחר, ואפילו לספוג את חוסר ההבנה של הקרובים אליו.

הפעלה משפחתית סביב שולחן השבת

פרשת בהעלותך

ציור: יהושע ויסמן

לא היינו יכולים להיות עם במדבר, אם הדמות המתווכת בינינו לבין הקב"ה תהיה בעלת אגו. דמות שכזו היתה שמה, גם בלי לשים לב, את עצמה בינינו לבין המשימה הגדולה וגורמת לנו להתבלבל. המנהיגות הענוותנית של משה, זו ששמה את עצמה במקום המיועד לה, נטולת אגו לחלוטין, היא זו שהצליחה להביא לידי ביטוי באופן הגבוה ביותר כיצד צריך להיראות מנהיג ומחנך ואיך משימה של להפוך לעם, הופכת להיות כל כך משמעותית בדרך אל הארץ המובטחת.

3. לאן ניקח את זה מכאן?

התובנה הזו קריטית במיוחד לעולם החינוך והמנהיגות. כמחנכים וכמנהלים, הפיתוי הגדול ביותר שלנו הוא לשים את עצמנו לפני המשימה. אנחנו רוצים שהתלמידים או הילדים שלנו יעריכו אותנו, ימחאו לנו כפיים ויראו כמה אנחנו חכמים וצודקים.

אבל ילדים ותלמידים מחזיקים ב"רדאר" משוכלל לזיופים. ברגע שמנהיג או מחנך פועל מתוך דחף של אגו וחיפוש אישורים, המערכת כולה הופכת למזויפת. התלמידים מזהים מיד מתי המורה נלחם על "כבודו האבוד" ומתי הוא נלחם על הערך של השיעור.

ענווה בחינוך פירושה לשים את עצמנו מאחורי המשימה. לעמוד ביציבות ובתקיפות כשמדובר על העקרונות, על הדרך ועל טובת החניכים (בדיוק כמו משה מול פרעה ולהבדיל אלפי הבדלות מול הקב"ה), אבל לדעת לשתוק ולשחרר כשמדובר באגו הפרטי שלנו.

כשאתה משוכנע בצדקת הדרך ומאמין במקום שבו אתה נמצא, אתה לא זקוק למחיאות כפיים כדי להרגיש קיים. אתה פשוט מנהיג.

4. פעילות מסביב לשולחן

ספרו סיפור כלשהו שקרה לכם לאחרונה, או לא קרה בכלל, שבו הגבתם או התנהגתם בצורה מעוררת התפעלות ובקשו מהנוכחים למחוא כפיים ולתת מחמאה על כל סיפור שסיפרתם מבלי לדעת אם הסיפור נכון או לא. מתי הרגשתם יותר בנוח לקבל את מחיאות הכפיים, כשהסיפור היה אמיתי או כשלא?

תובנה: אין לנו צורך במחמאות שאינן שלנו, אנחנו לא זקוקים לאישורים מאחרים כשאנחנו יודעים באמת שעשינו משהו טוב.

5. המשימה השבועית

במהלך השבוע הקרוב, תפסו את עצמכם בסיטואציה שבה מישהו מעיר לכם, עוקף אתכם בתור או לא נותן לכם את הקרדיט שמגיע לכם על משהו שעשיתם. אל תגיבו מיד. קחו נשימה ואמרו לעצמכם בלב: "אני יודע מי אני, המקום שלי בטוח, האגו שלי לא זקוק למלחמה הזו". שחררו את הצורך במילה האחרונה וראו איזה חופש פנימי זה מעניק לכם.

חזרה לציון - פרק עשירי

הרב קלישר
וחובבי ציון

בעוד תלמידי החתם סופר בונים את שכונות ירושלים וכוללי הספרדים מקבלים את עולי המגרב, קם בפולין הרחוקה קול חדש הקורא ליהודי אירופה: אל תמתינו לנס, קומו ועלו לארץ אבותיכם בדרך הטבע

רבי צבי הירש קלישר נולד בראש חודש ניסן ה'תקנ"ה (1795) בעיירה ליסא (לשנו) שבמערב פולין, למשפחת רבנים מיוחסת. בצעירותו עלה ונתעלה בתורה ונעשה לתלמידו המובהק של רבי עקיבא איגר, גדול פוסקי הדור. למרות גדולתו בתורה, בחר הרב קלישר שלא להתפרנס מן הרבנות, ובמשך יותר מחמישים שנה שימש כרבה של קהילת טורן שלא על מנת לקבל פרס.

אך ליבו של הרב קלישר לא היה שקט. ימים רבים התבונן בתנועות הלאומיות שסחפו את עמי אירופה באותה תקופה, וראה כיצד האיטלקים והיוונים נאבקים על עצמאותם. "למה אנשי איטליא ושאר מדינות ימסרו נפשם עבור ארץ אבותיהם, ואנחנו נעמוד מחוץ?", שאל בכאב. אך בניגוד להוגים אחרים, הרב קלישר לא חיפש פתרונות חילוניים. הוא האמין בכל לבו שהגאולה תבוא בדרך הטבע, "מעט מעט", אך היא תהיה גאולה של תורה ומצוות.

בשנת תרכ"ב הוציא הרב קלישר לאור את ספרו "דרישת ציון", שנעשה לאבן יסוד של התנועה לשיבת ציון. בספר זה פירט את משנתו: אין לחכות לנס משמים, אלא יש לפעול בדרך הטבע להושיב יהודים בארץ ישראל ולעבד את אדמתה. הוא ראה בחקלאות פתרון כלכלי וגם הזדמנות לקיים את המצוות התלויות בארץ, שזה דורות לא הייתה אפשרות לקיימן.

הרב קלישר לא הסתפק בדברי תורה בלבד. הוא פנה במכתבים לעשירי ישראל, ובראשם משה מונטיפיורי ובית רוטשילד, וביקש מהם לסייע ברכישת אדמות בארץ ישראל. שנים רבות התכתב עמם, ואף אם לא תמיד נענו לבקשותיו, הצליח לעורר את לבם לנושא.

בשנת ה'תר"ל (1870) זכה הרב קלישר לראות את חזונו מתגשם, ולו באופן חלקי. באותה שנה הקים קרל נֶטֶר, נציג חברת 'כל ישראל חברים' הצרפתית, את בית הספר החקלאי "מקוה ישראל" ליד יפו. זה היה המוסד הראשון שנועד להכשיר צעירים יהודים לעבודת אדמה בארץ הקודש.

נטר, שהכיר את כתבי הרב קלישר והושפע מהם, פנה אל הרב בבקשה שיעלה לארץ ישראל וישמש כמשגיח על לימוד המצוות התלויות בארץ בבית הספר. הרב קלישר, שכל ימיו ערג לעלות לציון, נאלץ לסרב מפאת גילו המתקדם ובריאותו הרופפת. ארבע שנים לאחר מכן, בה' במרחשוון ה'תרל"ה, נפטר בטורן מבלי שזכה לדרוך על אדמת הקודש.

אך זרעים שזרע הרב קלישר נשאו פרי. תלמידיו המשיכו בדרכו, וספרו "דרישת ציון" הפך למקור השראה לדור שלם של חובבי ציון.

הרב שמואל מוהליבר

אם הרב קלישר היה בעל החזון של התנועה, הרב שמואל מוהליבר היה מנהיגה המעשי. הוא נולד בכ"ז בניסן ה'תקפ"ד (1824) בעיירה גלובוקי (הליבוקיה) שליד וילנה, עלה ללמוד בישיבת וולוז'ין המפוארת, ושם הוסמך לרבנות בגיל שמונה עשרה בלבד על ידי רבי יצחק מוולוז'ין.

הרב מוהליבר שימש ברבנות בקהילות שונות בליטא ובפולין, ומשנת ה'תרמ"ג כיהן כרבה של ביאליסטוק הגדולה. אך מה שהבדיל אותו מרבנים אחרים היה נכונותו לצאת מבית המדרש ולפעול בזירה הציבורית. כאשר פרצו פרעות ה'תרמ"א ברוסיה והמוני יהודים נמלטו על נפשם, הבין הרב מוהליבר שהפתרון אינו בהגירה לאמריקה, אלא בשיבה לארץ ישראל.

בשנת ה'תרמ"ב יצא הרב מוהליבר למסע בגרמניה ובצרפת, במטרה לגייס תמיכה להתיישבות בארץ. המפגש הגורלי היה עם הברון אדמונד דה רוטשילד בפריז. הרב מוהליבר, בכוח אישיותו ובשליטתו בשפות, הצליח לרכוש את לבו של הברון ולשכנעו לתמוך במושבות הצעירות שקמו בארץ ישראל. פגישה זו הייתה נקודת מפנה: הברון, שעד אז לא הראה עניין מיוחד בארץ, הפך לתומך הגדול ביותר של ההתיישבות.

משתתפי ועידת קטוביץ'

יושבים, מימין לשמאל: יעקב דייכס; ישראל מיכל רבינוביץ; אלכסנדר צדרבוים (אר"ז); הגאון רבי דוד פרידמן מקרלין; יהודה לייב פינסקר; הגאון רבי שמואל מוהליבר מביאליסטוק; דוד גורדון; לייב קליבנסקי; קלונימוס זאב ויסוצקי. בין העומדים מאחור נראים, בין היתר, יוסף חזנוביץ ושאול פנחס רבינוביץ (שפ"ר).
התצלום נתרם לספרייה הלאומית על ידי ד"ר יוסף חזנוביץ'

ועידת קטוביץ

בשלהי שנת ה'תרמ"ד, כשתנועת חובבי ציון עמדה בפני התפוררות, יזם הרב מוהליבר מהלך היסטורי. יחד עם ד"ר יהודה לייב פינסקר מאודסה וכמה מנהיגים נוספים, כינס בעיר קטוביץ שבשלזיה את הוועידה הראשונה של כל אגודות חובבי ציון.

הוועידה התכנסה בשישה בנובמבר 1884, ובה השתתפו שלושים ושישה צירים מרוסיה, רומניה, גרמניה וצרפת. הרב מוהליבר נבחר לנשיא הכבוד של הוועידה, ובנאומו הנרגש דיבר על תחיית "העצמות היבשות" של עם ישראל. "עמדת־היהודים החברתית בארצות שבהן הם יושבים צפופים בהמוניהם, והמצוקה העמוקה הנובעת ממנה, הביאו לידי הכרה שאפשר לשנותה לטובה רק אם אפשר לסלול מסילה חדשה לפעולת עמנו", נאם פינסקר בפתח הוועידה.

בוועידה הוקם ארגון הגג "חיבת ציון", ונקבעו מטרותיו: תמיכה במושבות הקיימות בארץ ישראל, עידוד עלייה מסודרת, והקמת קרן לרכישת אדמות. הארגון החדש קיבל את שמו הרשמי "יסוד מזכרת משה מונטיפיורי", לכבוד הנדבן הגדול שחגג באותה שנה את יום הולדתו המאה.

אחד הדברים המיוחדים בתנועת חובבי ציון היה שיתוף הפעולה בין רבנים לבין משכילים. הרב מוהליבר, שהיה יהודי ירא שמים, עמד בראש התנועה יחד עם פינסקר, שאימץ אורח חיים חילוני. השניים הבינו שלמען מטרה גדולה יש להניח בצד את המחלוקות.

הרב מוהליבר נשאל פעם כיצד הוא משתף פעולה עם אנשים שאינם שומרי תורה. תשובתו הייתה: "כשם שאיני מסכים עם דעותיהם, כך הם אינם מסכימים עם דעותי. אבל על דבר אחד אנו מסכימים: אהבת ארץ ישראל ורצון לבנותה".

עד יום פטירתו בי"ט בסיוון ה'תרנ"ח לא הפסיק הרב מוהליבר לפעול למען הארץ. הוא ביקר במושבות, גייס כספים, יישב סכסוכים, ואף ניסה לגשר בין היישוב הישן לבין המתיישבים החדשים. על שמו נקרא הקיבוץ "גן שמואל", שהוקם ליד גן האתרוגים שיזם לפני מותו.

הנצי"ב מוולוז'ין

דמות מפתיעה נוספת שהצטרפה לתנועת חובבי ציון הייתה זו של רבי נפתלי צבי יהודה ברלין, הנצי"ב מוולוז'ין. הנצי"ב עמד בראש ישיבת וולוז'ין, הישיבה הגדולה והמפורסמת ביותר בליטא, במשך כמעט ארבעים שנה. תחת הנהגתו גדל מספר התלמידים ממאה ליותר מחמש מאות, וביניהם רבים שנעשו לגדולי הדור הבא.

בוועידת דרוסקניק בשנת ה'תרמ"ז נבחר הנצי"ב לאחד משלושת "הגבאים היועצים" של הנהגת חובבי ציון, ובוועידת וילנה בשנת ה'תרמ"ט נבחר שוב לתפקיד זה. מתוקף מעמדו פעל הנצי"ב להחדרת ערכי היהדות בתנועה, ולא אחת התעמת עם מנהיגיה החילוניים.

בערב יום הכיפורים של שנת ה'תרמ"ח חתם הנצי"ב יחד עם הרב מוהליבר על אגרת שנשלחה לקהילות ישראל: "זכרו את ה' מרחוק וירושלים תעלה על לבבכם... למשען אחינו העובדים על הררי ציון במושבות פתח תקוה, גדרה ויסוד המעלה".

במכתב אחר כתב הנצי"ב: "ועלינו להעיר ולהפיח רוח אהבת הארץ, ולמלא אחר רצון ה', בכל אופן שיזדמן לפנינו, אם בפעולה חומרית בעבודת האדמה, או בחרשת המעשה או במסחר".

כך נרקמה בשנים אלו רשת של רבנים ואנשי מעשה שפעלו למען הארץ. מהרב קלישר הזקן בטורן, דרך הרב מוהליבר בביאליסטוק, ועד הנצי"ב בוולוז'ין ורבי יצחק אלחנן ספקטור בקובנה (עליו נכתוב בפרקים הבאים). כל אחד מהם תרם את חלקו: זה בכתיבה והגות, זה בארגון ומנהיגות, וזה בהשפעה ובמתן לגיטימציה.

הרעיון שנראה כחלום בדברי הרב קלישר הפך לתנועה של אלפים. ועידת קטוביץ הניחה את היסודות, והמושבות הראשונות החלו לקום בארץ ישראל. הדרך עוד הייתה ארוכה ומלאת מכשולים, אך הכיוון כבר היה ברור: עם ישראל שב לארצו.

טור אורח

הלל בללי

תלמיד ישיבת ההסדר החרדית 'משמר התורה'

כשהאספסוף נכנס פנימה

על כוחה של השפעה שלילית לייבש את הנפש

במסעו של עם ישראל במדבר, אנו נתקלים בפסוק שדורש עיון: "וְהָאסַפְסֻף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּוּ תַּאֲוָה וַיָּשֻׁבוּ וַיִּבְכּוּ גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר" (במדבר יא, ד).

לכאורה, מציאות זו דורשת הסבר: לאן בדיוק הפליגו במחשבותיהם בני ישראל? כיצד ייתכן שאומה שלמה, שזה עתה נגאלה בניסים גלויים ממצרים, מתאווה פתאום ובוכה מגעגועים לחיים של שעבוד, דיכוי ועבודת פרך?

התשובה טמונה בהבנת המנגנון של אותו אספסוף. הבכייה הזו לא נבעה מתוך היגיון בריא או צורך אמיתי, אלא מתוך מצג שווא הרסני. האספסוף השכיל לפלוש אל הדעות ההגיוניות והצלולות של בני ישראל ולעוות אותן.

כאשר אנו מבודדים את הטענות העולות מאותו מצג שווא ובוחנים אותן בשכל ישר, אנו מגלים שלא היה שם באמת למה להתאוות; הרי מצרים הייתה עבורם כור היתוך של סבל גדול. אולם, כאשר התורה מציינת "ויבכו גם בני ישראל", המילה "גם" באה להדגיש: מי עוד בכה? ישראל איבדו את שיקול דעתם, נגררו והצטרפו בעיוורון לבכיית המתאוננים. יש כאן לימוד נוקב על כוחה העצום של חברה רעה, שיכולה לשבש את תפיסת המציאות של האדם עד כדי שאיפה למה שפוגע בו.

עיון במילה "בקרבו" חושף בפנינו שתי משמעויות עמוקות. המשמעות הראשונה מלמדת על עומק הטביעה שבה שקע עם ישראל; האספסוף לא נותר בשולי המחנה אלא חדר אל "קרבו". העם שקע עמוקות בחברת גורמים שליליים, עד שההשפעה הפכה לחלק בלתי נפרד מהמרחב הציבורי.

המשמעות השנייה נוגעת לעולמו הפנימי של כל אחד ואחת מאיתנו. "בקרבו" מרמז גם ל"קרביים" של האדם לעולמו הפנימי ולהנהגות היומיומיות שלו. התורה קוראת לנו לפשפש במעשינו פנימה, ולברר את ההנהגות שלנו. עלינו לוודא שאנו מנוטרלים מכל "אספסוף" פנימי או רעשי רקע שמנסים לשלוט בנו, ולוודא שאנו הם אלו שאוחזים בהגה של חיינו.

התוצאה ההרסנית של אותה השפעה סביבתית שלילית באה לידי ביטוי בזעקתם בהמשך: "ועתה נפשנו יבשה...". כאשר אדם מאפשר להשפעות רעות לחלחל פנימה, הנפש היא הנפגעת הראשונה. כשהנפש הופכת "יבשה", אפילו ה"מן", אותם ניסים גלויים היורדים מן השמים, כבר אינם מצליחים לחול על האדם.

מכאן אנו למדים מסר לדורות: כוחה של השפעה שלילית אינו מתמצה באיבוד ההגיון אלא פוגע גם בשפע האלוהי המיוחל. עלינו לבחור את סביבתנו.

משיב נפש

יצחק יונה

מטפל באמצעות אמנויות (M.A)

חלק ב'

תורת הנפש

האם מטפל יכול להיות "דף חלק" ומה ההשלכות של זה על בחירה במטפל שאינו שומר תורה ומצוות?

הגישה הפסיכודינמית מבוססת על השלכות תוך־נפשיות מהמטופל אל המטפל. משום כך, על המטפל להיות מעין "דף חלק", כלומר, להימנע ככל האפשר מחשיפה אישית ומהבעת עמדותיו, כדי שהמטופל יוכל להשליך עליו את עולמו הפנימי ותכניו הנפשיים. כך לפחות באידיאל. אבל האם הדף באמת חלק?

אף שהפסיכולוגיה מבוססת על מחקר ומדע, היא שונה מתחומי מדע אחרים. ברפואה, למשל, הרופא משתמש בעיקר בידע המקצועי שלו, ואילו איש מקצוע בתחום הנפש משתמש גם באישיותו, בתפיסותיו ובאופן שבו הוא מבין את האדם ואת העולם. משכך, גם מטפל השואף להיות "דף חלק" אינו באמת פועל בחלל ריק מערכים.

כדי להבין זאת אפשר לחשוב דווקא על מצבים קיצוניים: גם מטפל השואף להיות "דף חלק" יעצור את המטופל שלו מלהתאבד, על אף שזהו רצונו של המטופל. כלומר, עצם ההתערבות כבר מבטאת עמדה ערכית ואנושית. אך לא צריך להגיע למקרי קיצון כדי להיווכח בכך: הערכים והאמונות הם חלק בלתי נפרד מאיתנו, ובאופן כזה או אחר יבואו לידי ביטוי, גם אם ננסה להסתירם. ואני כותב זאת, על אף היותי מאמין גדול באסכולת ה"מטפל דף חלק".

הניסיון הקליני מראה כי גם אם המטפל איננו מביע את דעותיו במפורש, די באופן שבו הוא מהנהן, מגיב או מעניק מקום לדבריו של המטופל כדי להעביר מסר דק של אישור או הסתייגות. השקפת העולם של המטפל איננה חייבת להיאמר במילים, פעמים רבות היא עוברת דרך תנועות הגוף שלו.

על הקשר שבין פסיכולוגיה לאמונה, כתב הרב דסלר זצ"ל באופן חריף ב'מכתב מאליהו' (חלק ג): "אנו רואים עד כמה צריך להיזהר בכל גדר חדיש של החוקרים בנוגע לפסיכולוגיה וחינוך, וצריך לבחון ולדייק היטב אם אין לזה סתירה בדברי חז"ל וראשונים, או מנהגי ישראל שהם תורה. אם יש איזה סתירה צריך לזרוק הלאה את כל החידושים המטונפים, ולא לקבל מהם דבר טרם נבדקם בביקורת חדה ובחיפוש בתורה ובחז"ל וגדולי המחברים ראשונים ואחרונים".

נדמה כי אחת הנקודות המרכזיות בבחירת מטפל היא גיל המטופל ומידת יציבותו הפנימית. ככל שהאדם מבוגר יותר, מגובש יותר באמונתו ובעל זהות יציבה יותר, כך גדלה יכולתו להתמודד עם דעות שונות. לעומת זאת, גיל הילדות ובעיקר גיל ההתבגרות הם גילים רגישים יותר. בגילים אלו נדרשת שימת לב רבה יותר בבחירת איש המקצוע, משום שברגעי סערת נפש מתבגר עלול לאמץ תפיסות ודעות שלא בהכרח היה מושפע מהן אילו היה מצוי במקום יציב יותר בנפשו.

הכותב הוא מטפל באמצעות אמנויות (M.A)

ובעל הסמכה בפסיכותרפיה קוגניטיבית - התנהגותית (CBT) | 053-336-3061

פשוט לחנך

שניאור רוכברגר
מזכ"ל אחווה - התנועה לנוער חרדי

אלימות?
לא בבית ספרנו

אלימות פיזית בין ילדים אינה אירוע "של ילדים" אלא אסון חינוכי שדורש תגובה ברורה, מיידית ובלתי מתנצלת

הורים יקרים,

לפני כמה ימים חזרו הבנות שלי מהאוטובוס בבהלה. ניסיתי שוב ושוב להבין מה קרה, עד שהתבררה התמונה: כמה ילדות בוגרות תקפו פיזית ילדה בכיתה א'. הן לקחו לה את הילקוט, פגעו בה, ובנות אחרות עמדו מסביב, צחקו ועודדו.

אני כותב את הדברים ממקום אישי מאוד. בילדותי חוויתי התעללות פיזית קשה ומתמשכת במרחב חינוכי, וטראומות ממנה מלוות אותי עד היום. דווקא משום כך חשוב לי לומר להורים ולמחנכים: בכל מקרה שבו יש חזק וחלש, פוגע ונפגע, חייבים להיות ברורים, תקיפים ובעלי גבולות חדים.

"עיר פרא אדם יולד". פרא, לא רשע. ילד שלא למד גבולות פועל לא פעם מתוך דחף, לא מתוך רוע. אבל את הפראות הזו חייבים לעצור. ילד שלא לומד לרסן את כוחו, עלול להפוך עם הזמן למבוגר שקשה הרבה יותר לתקן.

וכאן צריך להבחין: מריבות בין אחים בבית, גם כשהן גולשות לדחיפות ובעיטות, הן סיפור אחר. בבית יש בדרך כלל הורים, הדדיות ומבוגר שמחזיק את המרחב. לעומת זאת, אלימות מחוץ לבית היא אירוע שאסור להכיל. אין שם איזון, אין שם בעל בית, ואין שם תיקון אם אנחנו, ההורים והמחנכים, לא מביאים אותו.

חשוב שילדינו ידעו: אלימות פיזית אינה רק מכות. יש לה כמה פנים. אלימות ישירה: מכות, דחיפות, אחיזה בכוח. אלימות פסיבית: חסימת מעבר, עמידה בדלת, מניעה מילד לצאת או לעשות את רצונו. אלימות עקיפה: שליחת ילד אחר לפגוע במישהו. ויש גם אלימות שקטה יותר: התעלמות מכוונת מצורך של ילד כדי להשפיל או לפגוע בו.

כאשר קוראים לדברים בשמם, קשה יותר לתרץ אותם. אין כאן "תחום אפור".

בית הספר הוא רק חלק מהסיפור. האלימות אינה נעצרת בשעריו. ההסעות, הרחוב, הגינה, חדר המדרגות והמרחב הקהילתי כולו הם מקומות שבהם לא תמיד יש מבוגר אחראי. דווקא שם ילדים עלולים לנצל את היעדר הפיקוח. לכן האחריות שלנו אינה מסתיימת בכיתה.

כאשר מתרחש אירוע אלימות, חוזר מנכ"ל של משרד החינוך מחייב טיפול מיידי והשעיה מבית הספר. חשוב להבין: השעיה אינה רק עונש לתוקף. היא קודם כול יצירת מרחב בטוח לנפגע. ילד שנפגע צריך לדעת שהמסגרת מגינה עליו, שהיא לוקחת את מה שאירע ברצינות, ושהפוגע לא יעמוד לצידו למחרת כאילו דבר לא קרה. זו חובה של מוסדות החינוך, וזו גם דרישה שהורים רשאים ואף חייבים להציב בפני ההנהלה.

גם להורים שילדיהם אינם נוהגים באלימות יש תפקיד קריטי. חנכו אותם לא לשתוק, לא לצחוק כשמשפילים מישהו, ולא לעמוד מהצד. אם יש ילד בכיתה שנפגע שוב ושוב, שילכו אליו בהפסקה, ישבו לידו, יחפשו אותו. אם יש ילד שחווה קושי חברתי, שילכו לבקר אותו, יביאו לו משהו קטן, יראו לו שהוא לא לבד. זה בדיוק מה שעשינו באותו יום עם הבנות שלי, בעקבות האירוע המצער שבו פתחתי.

הילד שלכם סיפר על אירוע אלימות? גם אם הוא לא היה הקורבן, שלחו הודעה למחנך. התעניינו. הראו לצוות החינוכי שזה חשוב. דרשו שהמוסד שבו ילדכם לומד יהיה מרחב בטוח, ומקום שמחנך באמת לבין אדם לחברו. אל תשתקו מול אלימות. היום זה ילד אחר, מחר זה עלול להיות הילד שלכם.

הסבירו לילדיכם מהם סוגי האלימות, ובקשו מהם להיות בצד הטוב של אירועים כאלה. לפעמים ילד אחד שמשמיע קול, מתערב או מזעיק מבוגר, הוא ההבדל בין התעללות שנמשכת לבין התעללות שנעצרת. למדו אותם לפנות מיד למבוגרים, ובאירוע של אלימות פיזית ממשית גם להזעיק עזרה מבחוץ. עצם הידיעה שיש מי שמדווח ומערב מבוגרים יכולה לעצור תוקפנים בזמן.

אל תתייחסו בסלחנות לאלימות של ילדים. כבר איבדנו ילדים יקרים בגלל אלימות כזו, באופן ישיר ובעקיפין, ודי לחכימא.

הסבירו לילדיכם שאנחנו לא "עיר פרא". אנחנו בני אדם. בני אדם אינם עומדים מהצד וצוחקים כשמשפילים ומכים ילדה בכיתה א' באוטובוס. אנחנו בני תורה, ובני תורה נדרשים קודם כול לדרך ארץ שקדמה לתורה.

בהצלחה, שניאור

הכותב הוא מרצה בחוג לחינוך חברתי קהילתי (בלתי פורמלי) במכללת נורדין,
חיפה ומטמיע תחום חינוך בלתי פורמלי במחוז החרדי, משרד החינוך | shneori770@gmail.com

תורתו ואומנותו
ישיבה גדולה
עם תואר ראשון

המתיבתא
תורה ודעת
בראשות הגר"ד לייבל שליט"א

ישיבה גדולה לבני תורה מצוינים ויר"ש
המבקשים לממש את עצמם בקודש ובחול
ולהתכונן לחיים של תורה ועבודה

להצליח בלימוד
✦
לבנות עתיד מקצועי
✦
לשרת בתפקיד משמעותי
✦
לגדול בעבודת ה'

המתיבתא
תורה ודעת
בראשות הגר"ד לייבל שליט"א

לפרטים חייגו או סרקו:
058-5580480

מעשה המנורה שלך

"שהראו הקב"ה באצבע, לפי שנתקשה בה" (רש"י).

מה היה קשה כל כך במעשה הדלקת המנורה? לכאורה, עבודת הקרבנות או שאר עבודות המשכן מורכבות ממנה בהרבה. אלא שעבודת האור היא מן העבודות העמוקות ביותר. לא בגלל הקושי הפיזי, אלא משום שהיא מכוונת את התדר של המקדש כולו.

אש הנרות היא אש זכה ומטהרת. כשהיא נדלקת בכוונה, היא מתמירה את המרחב כולו. בבית המקדש התקבצו המוני אדם, מישראל ומאומות העולם, עם כאב, תשובה, תפילה ותיקון. בתוך כל הדחיסות האנושית הזו, אור המנורה יישר את הכול חזרה אל מקורו.

עבודת האור שלנו היום מתרחשת בבית מקדש הלב והגוף. במרחב הפנימי והפיזי שבו אנו חיות, בגבולות שאנו מציבות, בכבוד העמוק שאנו מעניקות לעצמנו. כשאת מכבדת את אש ה' שבך ומכירה בטהרה הפנימית שלך, את מטהרת את קיומך ואת סביבתך.

אנו נושאות תודעת כהנת בביתנו. בנוכחות מדויקת אנו משרות שכינה, מזקקות את האווירה סביבנו, ומדליקות נרות גם בימות השבוע: לשמירה, לנוכחות האור, להגנה עלינו ועל ביתנו.

"בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה". השהות והנוכחות מחלצות את ניצוצות הנשמה ממקומות כלואים וחבויים, ומאירות אותם. שם, ברגעים הללו, את בונה את מעשה המנורה שלך.

הגדולה הנשית היא היכולת לשהות ברבדים שרוחשים מתחת לפני השטח; להקשיב לאינטואיציה, לסיפור של הגוף, למה שמבקש להישמע. מתוך הנאמנות הזו לעצמנו, בסבלנות ובנוכחות, עולה השלהבת מאליה. בשלב מסוים האור מתיישב בתוכנו ברכות ובחסד, ואנו פשוט נושאות את מי שאנחנו.

זו עבודת הכהנת: הבורא מכוון באצבע אישית את מעשה המנורה שלך.

בהמשך הפרשה משה אומר: "האנוכי הריתי את כל העם הזה אם אנוכי ילידתיהו". רש"י כותב: "תש כוחו של משה כנקבה". בעיניים פנימיות יש כאן הארה מופלאה לאנרגיה הנשית: חוויה קדושה של משבר לידה. זו החוויה העמוקה שאדם פוגש כשהוא מסכים להשתנות.

יש הבדל תהומי בין נשיאה לבין אחריות. אחריות נושאת תדר של נוכחות, החזקה ושותפות ממקום פנימי וריבוני. נשיאה, לעומת זאת, היא עול מתיש שהועמס על כתפינו מתוך פחד, מתוך מחשבה שאם נרפה לרגע, הכול יתפרק.

משה עובר כאן גדילה נשמתית עמוקה בשליחות שלו. התדר שממנו הוא פועל משתנה. דווקא בנקודת ההתשה, כשהפתרונות החיצוניים נגמרים, נעשה מקום לבורא בקרקעית. שם, בנקודת האפס, הנושאת שבנו מפנה מקום לשלהבת לעלות מאליה.

משבר לידה אינו שייך רק ללידה פיזית. זהו שלב קריטי בהתרחבות הנשמה: להשיל את תפקיד "הנושאת", ולשוב לממדים האמיתיים שלנו, מקום שרואה, מחזיק ומחובר.

ולכן, כאשר מרים ואהרן מדברים במשה, נאמר: "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם". מה עניין הענווה לכאן? משה זיכך את ההנהגה שלו עד לאחידות עמוקה עם הבורא. הוא פעל מתוך ענווה כה נקייה, שלא ייחס דבר לעצמו.

אדם עניו ומחובר הוא אדם שאפשר לגשת אליו ולדבר איתו ישירות, פנים אל פנים, בלב פתוח. דיבור מאחורי הגב נולד בדרך כלל ממניעים מוסתרים. כשהלב נקי והרצון הוא באמת להיטיב ולהצמיח, מדברים פנים אל פנים.

כשהשלהבת הפנימית מכוונת ועולה בכוונה טהורה, הלב שלנו נעשה נקי גם מול השלהבת שמולנו. שם, במפגש הישיר והאמיץ הזה, המנורה הפנימית מאירה בתפארתה.

שבת שלום.

ליצירת קשר:
F0527699641@gmail.com | 050-776-9961

אחת
מבית ומחוץ
קהילת נשים מבית אחוות תורה

שבות
רבקי לרנר
עורכת דין ומגשרת, מנחה קבוצות לצמיחה במרחב הזוגי

להתקרב לעצמך

על הקשר בין טיפוח עצמי, חמלה פנימית ושלום בית אמיתי

נשים רבות בגילים מבוגרים יותר, יכולות בוודאי לשתף כי בהדרכת הכלות המקובלת אז, בדור ההוא, הנחו את הנשים לשים את האיש במרכז. לדאוג לו, לטפל בו, ולהשתדל מאוד לְרַצוֹת אותו.

אני משערת שההדרכה ההיא ביקשה להביא לקרבה ולשלום, מתוך רצון כן לבנות בית יציב ואוהב. הייתה שם אמונה שככל שהאישה תצמצם מעט את עצמה למענו, כך יצטמצמו גם הפערים ותתאפשר אהבה.

אבל עם השנים, נשים רבות גילו שכאשר הן מתרחקות מעצמן לאורך זמן, הן לא בהכרח מתקרבות אליו. הצבת האיש במרכז, תוך התעלמות מהצרכים, הרצונות והעולם הפנימי שלהן, הובילה פעמים רבות דווקא לריחוק פנימי ולעייפות.

זוגיות בריאה אינה מבקשת מאדם להיעלם בתוך הקשר. להפך. בזוגיות בריאה, ככל שאת מתקרבת לעצמך, כך גדלה גם היכולת שלך להתקרב אליו.

אישה שמחוברת לעצמה, שמקפידה למלא את צרכיה באופן שוטף: בין אם זה שיעור פילאטיס, קפה עם חברה, הליכה בפארק, ספר טוב או שיעור תורה משמח, אישה כזו הופכת בדרך כלל לאישה חיה יותר, נוכחת יותר ושמחה יותר. וזוגיות טובה מתחילה קודם כל, בחוויית עצמי טובה.

אבל חשוב לומר: חוויית עצמי טובה אינה מתחילה ונגמרת רק במעשים חיצוניים. יש לה רובד עמוק נוסף, והוא השיח הפנימי שלנו עם עצמנו.

יש נשים שמטפחות את הבית, הילדים והעבודה, ואפילו דואגות לעצמן מבחוץ, אבל בפנים מנהלות שיח פנימי קשה: ביקורת בלתי פוסקת, האשמה עצמית, הקטנה והשוואה. הן מצפות מהאיש לדבר אליהן ברוך, לראות אותן ולהכיל אותן, אבל שוכחות לעשות זאת קודם כל כלפי עצמן.

יש משפט נפלא של טל בשן, מייסד בית הספר למנהיגות תודעתית: "אנשים כועסים על בני הזוג שלהם שלא מסוגלים לתת להם את מה שהם לא נותנים לעצמם".

לכבד את עצמך אינו רק לקנות לעצמך בגד חדש או לצאת עם חברה. זה גם לשים לב איך את מדברת אל עצמך כשאת טועה, מתעייפת או לא עומדת בציפיות של עצמך. האם את מקטינה את עצמך? מזלזלת בעצמך? או שאת מצליחה להתבונן בעצמך בחמלה, בלימוד זכות ובעין טובה?

לנו הנשים יש נטייה טבעית לדאוג לצרכים של בני המשפחה כולה, ולהשאיר את יתרת הזמן, הכוחות והתקציב עבור עצמנו. לפעמים הנטייה הזו אפילו הופכת לאידיאולוגיה. אפשר לראות ילדים מטופחים צועדים לצד אמא מותשת נפשית ופיזית, שמרגישה שלא נשאר עבורה מקום.

אבל אישה שמזניחה את עצמה, חיצונית או פנימית, מגיעה בסופו של דבר גם למרחב הזוגי מרוקנת, ומחכה שמישהו אחר ימלא אותה.

אל תחכי ש"יפרגנו לך". קבעי זמן עם חברה. צאי להליכה. קני לעצמך משהו שמשמח אותך. אבל לא פחות חשוב, התחילי לדבר לעצמך בכבוד.

זכרי: חוויה זוגית טובה נעוצה בחוויית עצמי טובה. הקפידי על דיבור פנימי רך ומכבד ובצעי פעולות שימלאו אותך ויגרמו לך לשמוח. עשי לעצמך תחילה.

לתגובות: shavot.r@gmail.com

נשימות קטנות
לאה אוירבך
מדריכת הורים בגישה ההיקשרותית–התפתחותית

לפני שהחלונות נסגרים

איך עוררות רגשית קטנה הופכת את שעת השינה של הילדים למאבק גדול

המנוע של המוח לא מבצע כיבוי לפני שכל החלונות הפתוחים נסגרים. גם אם נלחץ על כפתור הכיבוי, הוא יתעקש להקפיץ הודעות אזהרה: החלון עדיין בשימוש, טפלי בו לפני שאכבה את המחשב. או שאולי את רוצה לאלץ כיבוי?

כנשים בעלות מוח בשל ובוגר, אנחנו יכולות למזער את החלון הפתוח, לצרור את דאגות היומיום למחר, ולנסות להירדם בכל זאת. ואולי אנחנו סוחבות אחרינו מחסור כה כבד בשעות שינה, שגם כשהמוח גדוש בטרדות, המנגנון ההישרדותי שלנו נכנס למצב שינה.

אבל אצל הילדים שלנו הסיפור הוא אחר. מיומנויות החשיבה והעיבוד שלהם דלות יותר, והפיצ'ר של להניח מחשבות בצד עד שנתפנה לטפל בהן עדיין בגרסת הרצה. כשילד לא מצליח לסגור את החלונות הפתוחים, הוא לא מצליח להירדם. לפעמים, רק הדפדוף בין החלונות האלו הופך אותו לערני יותר כשדאגות ופחדים צפים ועולים למודעות. המוח בעוררות גבוהה, ואם אין מחסור חמור בשעות שינה יקח לו זמן רב להרפות ולאפשר למלטונין הטבעי למשוך אותו בחבלי שינה מתוקה.

מה יכול להכניס מוח לעוררות גבוהה לפני השינה? כמובן שזהו קוקטייל של מגוון מרכיבים, אבל באופן פשטני נחלק אותם לעוררות פיזית ועוררות רגשית. ברוב המשפחות, סדר היום מאורגן באופן טבעי כך שהאנרגיה הפיזית תתפרק עוד לפני שלב השינה (אצל ילדים שחוזרים מאוחר מהת"ת כדאי לוודא שהייתה להם הזדמנות לעשות את זה!). אם הילדים שלך נוטים להשתולל בדיוק רגע לפני הכניסה למיטה, ייתכן שאלו השאריות שעדיין לא מצאו פורקן - או עוררות שמתחילה לעלות, כי המוח כבר מתחיל להתכונן לחשבון הנפש שלו.

אבל העוררות הרגשית חמקמקה הרבה יותר. היא מורכבת מאירועי היום שהיו בבית הספר ובבית; מהמבחן או הטיול של מחר; מהאווירה של השעות האחרונות; מאירועים שעתידים להתרחש; מגערות כמו "היכנסי כבר למיטה!", "למה אתם לא מפסיקים לדבר?"; מרחשים מרוחקים של התארגנות שמספרים שאמא עומדת לצאת או מהפנים הלא מרוצות של אבא שרוצה כבר לצאת מהחדר אבל נשאר בכל זאת. גם שיחות מיטה על היום שהיה, שמלאות בכוונות טובות אבל מזכירות דברים לא נעימים, יכולות להעלות את רמת העוררות. אלו שיחות שכדאי מאוד לנהל; אבל לא רגע לפני השינה.

כדי להנמיך עוררות לפני השינה אנחנו צריכות לפזר בנדיבות אותות ביטחון: אור מעומעם, קול רך ושקט, מנגינות איטיות וצלילים טבעיים, פחות סימני קריאה, יותר רכות, סיפורים סגורים ללא קונפליקטים מורכבים, מגע ונוכחות נדיבה (למרות שזה כל כך מפתה להתנות את הישיבה לצידם בשקט מוחלט).

כדי להיות מסוגלות להיכנס לאווירה כזו ולפזר אותה סביבנו בשעת ערב עייפה שכזו, אנחנו צריכות ללמוד שיעור גדול בוויסות עצמי, בניהול סדר היום הרגשי שלנו ושל הילדים; בהחזקה של חוויית ביטחון בתוכנו, לפני הכל.

ליצירת קשר: 052-272-8488 | leah.rbach@gmail.com

הסימן

אברימי נוביק

הידיים של פליפה טבלו שוב בחימר. כמה שנים הוא יושב כאן על שרפרף העץ?

אותו שרפרף ישן נושן שניצב בסדנה הקטנה שברחוב העפר מאחורי שוק אואחאקה עליו הוא מעצב כדים יום אחר יום. לא סתם כדים, כדים שעוברים מדור לדור. אבא שלו ישב כאן, וסבא שלו ואבא של סבא שלו. כולם יצרו את אותו סגנון של כדים אדמדמים עם קווים שיוצאים כמו תרשים של נהרות עליהם.

מיגל עמד בפתח עם תרמיל על גבו.

"אני נוסע", אמר קצרות.

פליפה היה בדיוק באמצע יצירת כד ענקי נוסף. אפילו לא הרים את העיניים.

"לאן?", התעניין.

בלי כעס, בלי לרמוז שהוא לא מרוצה. את זה מיגל ידע גם בלי שפליפה יאמר מילה.

"אני נוסע למקסיקו סיטי", ניסה להסביר, "תהיה לי שם עבודה אמיתית עם משכורת".

"בדיוק מה שיש לך כאן".

"שטויות", צחק, "אנשים כבר לא קונים חימר. הכל היום פלסטיק או מתכת. יש כל מיני אנשים שאוהבים עציצים או קישוטים ולכן זה מעניין אותם, אבל הצורך בכך הולך ונעלם".

פליפה שמע ולא הוציא מילה מפיו.

הוא טבל מעט את היד בקערת המים שמונחת תמיד לידו וחזר לטפל בחימר. בכל הזמן הזה מיגל עמד ושתק. וכי מה יגיד? שקשה לו לעזוב? שהוא מבין לגמרי את זה שהוא נוטש את אביו?

"קח כד אחד איתך", ציווה פליפה.

"מה???".

"קח, כן, בדיוק זה מה שאני מתכוון, פשוט תיקח את הכד עם הפס הכחול שם".

מיגל משך בכתפיו. לא מבין את הרעיון אבל אין לו הרבה ברירות. הוא נטל את הכד הקטן ותחב אותו לתרמיל. "להתראות", אמר והתרחק. הצעדים המתרחקים שלו כמו תופפו על הפער מראש פרידה.

❖ ❖ ❖

העיר הגדולה מקסיקו סיטי הייתה כמו חלום בשביל מיגל. הוא שכר לעצמו חדר בשכונת טפיטו. השכונה עצמה הייתה מעט מפחידה ולא כזו שמסתובבים בה בשעות הלילה לבד. אבל הוא התרגל לזה מהר מאוד. מצא לעצמו עבודה במסעדה יוקרתית במרכז העיר ואל הבית היה חוזר רק בשעות הערב.

בלילות היה שוכב על המיטה ומביט בכד הקטן שהניח על אדן החלון. הצבעים שלו, גוונים אדמדמים עם קווים כחולים, בלטו לעומת החיוורון בחדר. הם כאילו היו תקועים במקום, אבל בדיוק בגלל זה הוא השאיר אותם.

אחרי חודשיים משעממים כל כך, הוא התגעגע מאוד לבית. לא רק געגועים למקום מוכר ואהוב אלא גם לסיפוק שחש ביצירת הכדים, בהיותו ממשיך השושלת. בעיר הוא כבר ראה בשני מקומות שונים כדים עם הצורה המפורסמת של המשפחה שלו. אחד מהם ראה במשרד ממשלתי. הוא היה כה ישן שמיגל הניח שסבא שלו או אפילו סבא של אבא שלו היו אלו שיצרו את הכד הזה.

בתוך תוכו התפלל שיעשה את הצעד הנכון. ואז, כשהיה נראה לו שהכל משעמם ואפור, הוא ראה אותו. איש עסקים מכובד, מחזיק בידו סיגר קובני מעלה עשן. "בוא לפה בחור", קרא לו האיש. "גוסטבו סלינס, בעלים של כמה מלונות בעיר". גוסטבו סיפר לו שבכל הפעמים שהגיע למסעדה שם לב לעבודתו המסורה של מיגל והוא רוצה לתת לו תפקיד משמעותי עם משכורת גבוהה פי כמה.

הלב של מיגל רקד מרוב שמחה, אבל כלפי חוץ הוא שידר רצינות ואמר שיבדוק זאת וישיב תשובה למחרת. גוסטבו הושיט לו כרטיס ביקור מוזהב ונפרד ממנו בלחיצת יד אימתנית.

❖ ❖ ❖

באותו יום הייתה המשמרת ארוכה במיוחד. מיגל השתרע על המיטה. "אתקשר עכשיו לגוסטבו ואקבל את הצעתו", אמר לחלל החדר והביט אל החלון שבו התנופף וילון במרץ, מכה בסורגים שוב ושוב. המבט שלו קפא. 'הכד', חשב לעצמו, 'הוא לא שם'.

כעבור רגע הבין את שהתרחש. הכד שלו היה על הרצפה, שבור לכמה חלקים.

הוא זינק אל המקום ואסף את השברים, בוחן אותם היטב. הוא ידע מה הוא מחפש. בתחתית הכד, במקום שאף אחד לא רואה, היה חרוט בלא כל צבע סימן קטן של עיגול עם שפיץ. זה הסימן שלהם. אין כד שיצא אי פעם מהסדנה שלהם ולא נחתם בסימן הסודי הזה.

מיגל החזיק את השברים, עד שמצא את השבר עם הסימן. הוא היה שלם.

בבוקר התקשר לפליפה. "הכד נשבר", אמר חרישית.

"והסימן?".

הוא בלע את רוקו, "הסימן נשאר שלם".

"כדים, גם שבורים, אפשר לבנות מחדש כל הזמן", אמר פליפה, "אבל הסימן המיוחד, האות שלנו, הוא דבר שאתה יכול לעשות רק אם אתה לא מפסיק לרגע".

❖ ❖ ❖

שבוע מאוחר יותר, דלת הסדנה נפתחה. פליפה הרים את עיניו.

"הסימן", אמר מיגל שעמד עם תרמילו, "אני רוצה להמשיך אותו".

הלכות שבת עם משפחת

שבת שלום

89

מאת: הרב יהודה קופרמן | איורים: בנצי וולמן

בשורה התחתונה

כלי שמחובר בהברגה אסור להבריגו כדי לבנותו או לחברו באופן קבוע, ואיסור זה הוא מן התורה. אולם כאשר ההברגה היא חלק מצורת **השימוש** הרגילה בכלי, ורגילים לפתוח ולסגור אותה באופן תדיר, אין בכך איסור. לכן מותר להבריג בקבוק של תינוק, משום שההברגה נחשבת לשימוש בכלי ולא לבנייתו.

(משנה ברורה סימן שיג ס"ק מה)

למה אי אפשר לישון בשכונה של גויים?
כי הם נוכרים

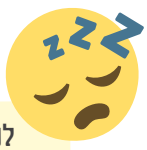

החומר שקניתי נגד יתושים לא עבד, נראה לי שעקצו אותי

למה קמצן לא קונה לביתו עגילים?
הוא חושש מתגובת שרשרת

משה גלזמן

חידת שחמט

הלבן כופה מט בשני מהלכים

תזכורת:
הלבנים נעים כלפי מעלה,
השחורים נעים כלפי מטה.
קרדיט: ChessInformer

מספר חידה: 1089

פתרון חידה: 1088

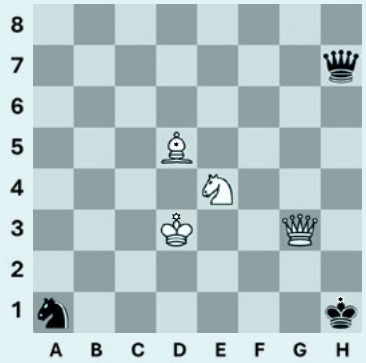

הלבן כופה מט בשני מהלכים

מלך ל־C3

המטרה: לאיים במט במהלך הבא באמצעות פתיחת האלכסון לרץ על ידי הזזת הפרש מ־E4.

השחור יכול לנסות לאיים בשח עם המלכה מ־H8, G7 או C7, אך בכל אחת מהאפשרויות הפרש הלבן יחסום את האיום.

גם אם המלכה השחורה תכה את הפרש ב־E4, הדבר לא יועיל. הרץ יכה בחזרה = מט.

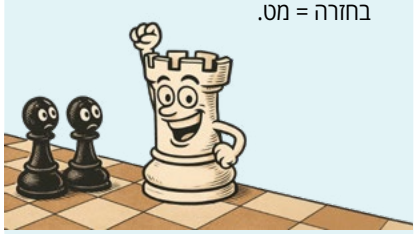

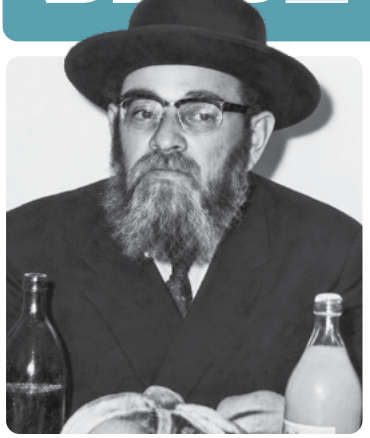

רבי אליהו דרבקין

י"ז כסלו ה'תרס"ז, 4 בדצמבר 1906 - י"ג סיון ה'תשמ"ה, 2 ביוני 1985

ישראל פ'

רבי אליהו ירוחם ב"ר צבי דרבקין היה רב חרדי ישראלי, רבה של הוד השרון במשך יובל שנים. מחבר "בכורי אליהו" ו"חזון אליהו".

נולד בבוברויסק לרבי צבי דרבקין ושרה לאה בת רבי נתן רובין. למד בישיבות נובהרדוק בהומל ובביאליסטוק ולאחר מכן בישיבת קלצק. בשנת ה'תרפ"ו נסע ללמוד בישיבת כנסת ישראל בחברון, בשנת ה'תרפ"ט הגיעו גם הוריו לחברון. אביו נרצח בפרעות תרפ"ט ואמו ניצלה בחסדי שמים. הוא המשיך ללמוד ב"ישיבת חברון" במשכנה החדש בשכונת גאולה בירושלים.

לאחר נישואיו בשנת ה'תרצ"א, 1931, עם חנה בילא בת רבי מרדכי בנימין ב"ר אליעזר דן רלב"ג (שהיה חתנו של רבי יהוסף שוואַרץ, ה"תבואת הארץ"), למד בבית המדרש "היכל התלמוד" בתל אביב. בתו שרה נישאה לרבי ברוך ויסבקר, מייסד וראש ישיבת בית מתתיהו בבני ברק. אחד מבניו (כולם מרביצי תורה) הוא רבי צבי דרבקין, ראש ישיבת גרודנה.

הוא היה מראשוני המצטרפים לרבנות הראשית לארץ ישראל שהתארגנה בשנים אלו, ובשנת ה'תרצ"ז התמנה כרבה של הוד השרון (הדר רמתיים) ואב בית הדין האזורי בה, תפקיד שבו נשא שנים רבות.

[תקציר מתוך 'אישי ישראל']

אחוותא

לקבלת העלון מדי שבוע במייל או בווטסאפ שלחו את המילה 'עלון' לטוס שלנו 072-371-4400 בווטסאפ: alon@achvat.co.il או למייל

הר ברניקי מתנשא מעל טבריה של ימינו.

צילום: זאב שטיין (Heritage Conservation Outside The City Pikiwiki Israel). רישיון: CC–BY–2.5

אמת המים ברניקי

אמת המים ברניקי היא מוביל מים עתיק משלהי התקופה הרומית בארץ ישראל, שהוליך מים בכוח הכבידה ממעיינות נחל יבנאל אל טבריה העתיקה. האמה, שאורכה הגיע לכדי ששה עשר קילומטרים, סיפקה מי שתייה נקיים לעיר ושימשה לרווחת מוסדות הציבור, מפעלי תעשייה וחקלאות. האמה נקראת על שם הר ברניקי הסמוך המתנשא מעל העיר, שעליו שכן ארמון עתיק. מערכת הנדסית זו כללה אחד עשר גשרים לחציית אפיקי נחלים, ובריכות אגירה משניות. שרידי התעלה ומערכות צינורות הבזלת שלה נתגלו ונחקרו החל מהמאה התשע עשרה. אף שחלקים ממנה נהרסו בעקבות עבודות פיתוח, נשתמרו כמה מקטעים.

בית הכנסת באמרספורט

תחת השבט

בית הכנסת באמרספורט שבהולנד הוקם בשנת 1727 וניצב עד היום כעדות לחיי הקהילה העתיקה. את הקהילה הייחודית, יצר פרנס הקהילה, אברהם איטליאנדר, כשאיחד את כלל התושבים, אשכנזים וספרדים לקהילה מאוחדת. המבנה הורחב בשנת 1843, ובשנת 1927 עוטרו חלונותיו המחודדים בסמלים יהודיים בעיצוב מיוחד. במלחמת העולם השנייה חולל פנים המבנה וחצי מתושבי המקום היהודים נספו בשואה. האתר שופץ מחדש בשנת 1949 והוחזר לגווניו המקוריים. כיום פועלת במקום קהילה אורתודוקסית יציבה המקיימת מנייני תפילה קבועים. המבנה הגותי המרשים, המתאפיין בחלונות קשת מחודדים, מוכר כאתר מורשת לאומי מוגן ומהווה מוקד משיכה תיירותי.

צילום: Dosseman. רישיון: CC–BY–SA–4.0

ביקורן

?מה זה

כובע הביקורן (Bicorne), מגבעת דו-קרנית, פותח בשלהי המאה ה-18 כמענה פונקציונלי לצורכי הצבאות באירופה. הוא התפתח מתוך הטריקורן (הכובע התלת-פינתי), אשר שוליו הרחבים הפריעו לחיילים לטעון ולשאת את רובי המוסקט על כתפיהם. על ידי קיפול השוליים לשתי קצוות מחודדים בלבד, התקבל גם מבנה אווירודינמי יעיל יותר. בדרך כלל נחבש הכובע לאורך הראש (מלפנים לאחור), אך נפוליאון בונפרטה הפך את החבישה לרוחב (מצד לצד) לסימן היכר שאפשר לפקודיו לזהותו מרחוק. תפוצתו של הכובע חרגה מעבר לעולם הצבאי והשפיעה על האופנה האזרחית של התקופה, כפי שמשתקף גם באיורי פולקלור יהודיים בני הזמן.

איור לקידוש לבנה, אמסטרדם 1795. נראים יהודים חבושים בביקורן ובטריקורן. שימו לב גם לבשמים שנועדו להבדלה במוצאי השבת.